

Lasten Suometar.

— Lisälehti Suometarelle, perjantaina 1 p. Elokuussa. —

N°. 9.

Sitä kunsta kuuleminen, jonka juuresa asunto.

B. 1856

Pienen Kaarlon ajatuksia.

Isäni ja äitini sanovat minua lapselksi. Lapsi minä olenki. Lapsen tiedävät wähän ja ymmärtävät wähän. En minä tiedä enkä ymmärrä niin paljon kuin isäni ja äitini. Mutta minä tahdon oppia ja haluan että minulle opetettaisiin kaikkea hywää. Sen kautta tulen oppineeksi ja ymmärtäväiseksi.

Koulussa opettaa minua opettajani. Minä olen welwollinen olemaan opettajalleni kuullainen ja kiitollinen. Niin kauwan kuin minua opetetaan olen koululapsi ja oppiwainen. Opettajani sanoo ihmisen olewan koko elinajan sa oppiwaisen, sillä aina on oppimista. Hän sanoo myös että hywät lapset mieluisesti ja tarkasti kuulewat opettajan opetusta; minäki tahdon olla hywä lapsi. Tahdon kuulla tarkasti mitä opettajani sanoo ja ajatella niitä asioita, joita hän minulle opettaa.

Mutta koska hywät lapset mielellänsä tahtowat oppia, niin käywät he myös mielellänsä koulussa. He owat ahkerat, kunnolliset, puhtaat, siiwot, siweät, nöyrät ja hiljaiset. Keskenänsä muiden lasten kansa sopiwat hywästi. Eiwät tule myöhyään kouluun, eiwätkä rähise, naura ja huuda kouluun tullessa ja sieltä mennessä. Wenevät siiwosti kotiinsa suoraan. Kaduilla ja teillä eiwät wiiwy telmettä pitääen. Näin sanoo opettajani, ja minä tahdon olla nöyrä ja kuullainen koululapsi.

Wanhempiani ostawat minulle hywiä ja opettawaisia kirjoja. Niitä tahdon tarkkuudella ja ajatuksella lukea. Tahdon woimiani myöten koettaa ymmärtää mitä luen. Jos kirjassa löytyy jotaki, jota en ymmärrä, tahdon pyytää wanhempiani eli opettajani minulle sen selittämään.

Kun oikealla tavalla luen, enkä unohuta mitä olen lukenut, saan hywiä ja hyödyllisiä tietoja ja tulen ymmärtäväiseksi. Opettajani sanoo etteiwät kaikki opettawat lapset saa hyödyllisiä tietoja. Moni jääpi tietämättömäksi, taitamattomaksi, ymmärtämättömäksi, tuhmaaksi pölsöksi, niinkuin ei opetusta olis saanutkaan. Minikäiset lapset ne owat? Semmoiset, jotka eiwät ymmärrä mitä lufewat, eiwätkä fyhy muilta mitä itse eiwät ymmärrä. Niin sanoo opettajani. Minä tahdon tarkkuudella ja ajatuksella lukea kaikkia kirjoja.

Waikastei ja kanteasti käy minulta wiesä luku. Kauwan en woi tarkkuudella ja ajattelewaisuudella lukea. Useasti täytyy minun seisahua. Mutta aikaa myöten

parantuu lufutaito minulta ja tulee helpommaksi, kun en waan alussa uuwu waiwaa näkemästä. Alussa on kaikki waikastea. Wieselä en osaa oikein rentomaan ja suoraan lukea; mutta tahdon olla ahkera, niin opin helposti ja puhtaasti lufemaan kaikkia kirjoja. Sitte olen itse ilonen ja wanhempiani owat myös ilofet että osaan puhtaasti ja taitawasti lukea.

Minä tunnen jo muutamia kirjoja. Apinisen tunnen, Kattismuksen tunnen, Piipin ja koko joukon pieniä lasten kirjoja tunnen. Mutta kun en ole lukenut muita läpi kun Apinisen, pienen Kattismuksen ja muutamia lasten kirjoja, niin en tiedä mitä ne kaikki sisältäwät. Sen tiedän kuitenkin että jokaisen kirjan alkufiwulla on kirjan nimi ja myös sen paikan nimi, jossa se on painettu. Oman Apinisen ja Kattismuksen tunnen ulkoa päin sen kansista ja puustawista, joilla se on prantattu.

Opettajani on sanonut että se paikka, jossa kirja painetaan, nimitetään kirjapainoksi. Ennenkun kirja painetaan, kirjoitetaan se läkällä ja pännällä, sitte ladotaan se ja jokainen ladottu arkki korjataan läpilufemisella partertaa ennenkun puhtaaksi painetaan. Joka kirjan on kirjoittanut eli miettinyt mitä siinä seisoo, sanotaan sen tekijäksi. Tawallisesti seisoo tekijän nimi kirjan alkufiwulla. Painamalla saadaan kirjasta kuinka monta tuhatta kappaletta waan tahtoo ja pikapainolla voidaan tunnissa painaa tuhattaki arkkiä. Kirjassa löytyy monta arkkiä, mutta onhan niitä yhdenki arkin kofokista kirjaisia. Arkkit nidotaan yhteen ja laitetaan kanteet, että kirja paremmin säilyy ehjänä. — Niin on opettajani sanonut, ja minä tahdon pitää kaikki kirjat, jotka saan, hywästi ja puhtaina, että wanhempainaki woi niitä lukea.

Ilmapalloista ja Ilmalaiwoista.

Kuoret lufijani! kummallifelta teistä warmaan kuuluu, kun rupean ilmapalloista ja ilmalaiwoista puhumaan. Semmoisista kulfuneuwoista ette ole suinkaan ennen tietäneet mitään. Mutta jo kauwan muinaisina aikoina, monta sataa vuotta ennen Kristuksen syntymistä, ajattelivat wiijaat miehet millä neuwoin ilmassa wotaisiin kullea ja tehdä suorinta tietä matkoja sinne tänne paikasta paikkaan. Se jäi kuitenkin sillensä tyhjii yrityksiin, kunne menneenä woosifatanana luonnon tutkinnon avulla mietittiin ja keksittiin semmoinen laitos, jossa linnun ta-

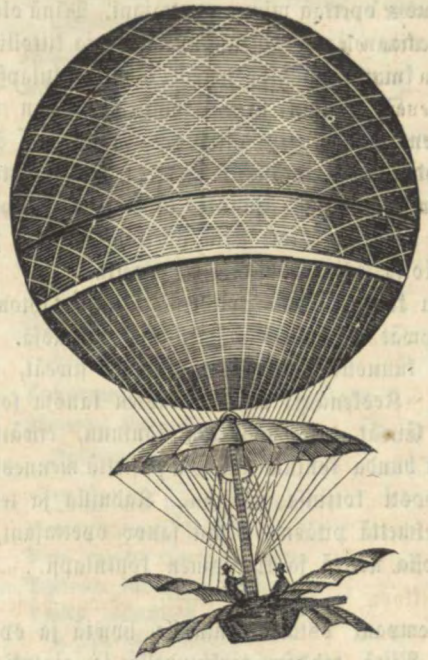
walla saatetaan waeltaa ilman awaruudessa. Pää-asia siinä oli että löydää semmoista ainetta, joka olisi tawallista ilmaa keweämpi; sillä semmoisella aineella täytetty ralko esim. nousee ja pysyy ilmassa niinkuin tuohi eli muu wettä keweämpi kappale järwessä. Cavendish-niminen luonnontutkija keksikin semmoista ainetta ja sitä sanotaan wetykaasuksi, ruotsiksi wätgas, joka sytyttäessä palaa ja on monta kertaa keweämpi ilmaa. Kun tämä erinomainen kaasu keksittiin, sanoi oppinut Tohtori Edinburgin kaupungissa Skotlannissa (pohjois-Englannissa) nimeltä Black w:na 1766 että sillä täytetty pallo kohoaisi ilmaan. Koetettiin ja se onnistui. W:na 1782 walmisti Kawallo-niminen mies semmoisen pallon ja laski sen ilmaan lentämään, ja samana vuonna keksiwät wellejset Montgolfier että tawallista ilmaa, jota hengittämme, saatetaan tibeän paperi- tai palttina-pallon sisästä niin awaroittaa ja hienontaa, että pallo nousee itsensä niinkuin höyhen ilmaan ja kulkee siellä. Tämän havaituansa tekivät he suurempia koetuksia ilmapalloinsa kanssa, kunne Franskalaiset P. de Rozier ja Marquis d'Arlandes semmoisella ilmapallossa wihdoin uskalsiwat suuren kansan paljouden läsnäollessa lähteä ensimmäiselle ilmamatkalle, joka tapahtui Marraskuun 21 p:nä 1783. Heidän ilmapaltonsa oli palttinasta ja paperista, awaruudelta 3 tuhatta nelisikulmakynnärää. Nopeasti kohoisi se hywin korkealle, lensi lentämistänsä ja laskeusi maahan noin 3 tiiman matkan päähän lähtöpaikestaan. Kohta sen jälkeen teki Charles-niminen mies ilmamatkan kaasulla täytetyllä pallolla, mutta se reissu tuli aiwan kalliiksi. Kun nyt tämmöiset ilmamatkat rupestiwat kerran onnistumaan, tehtiin niitä useampia, ja Blanchard-niminen mies uskalsi viimein erään Amerikalaisen kanssa nimeltä Joffries nousta ilmapalloon Tammiukuun 7 p:nä 1785 ja matkustaa sen awulla Englannin kanawan yli, joka on puolen neljättä peninkulman lewyinen. He läksiwät Englannin rannalta kello 1 j. p.p. ja tuliwat Franskan mantereelle kello 3; wiipyiwät siis waan 2 tiimaa tällä wälillä.

Yksi haitta on ollut suurena esteenä ja wiivykkeenä ilmapalloilla kulkemisella. Matkustajan täytyy mennä sinne, minne myötätuuli wiewi, kun ilmapalloja ei osata johtaa mihin tahtoisi. On sentähden paljon ja ahkerasti mietitty, miten niissä voitaisiin pitää perää ja sillä tawalla kääntää ja kulkea ilmapallossa mihin halu pitäisi. Tämmöiset ilmamatkat owat myös kalliit, niin etteiwät ole tähän asti tuottaneet kustannuksia vastaawaa hyötyä. Muutamia sattumuksia korkealla ilmassa on niiden kautta kuitenkin havaittu ja tultu tuntemaan, joita muuten ei olisi huomaittu. Wetykaasu on myös liian kallista ainetta, että senkin tähden owat ilmamatkat jääneet tähän asti waan yksinäisiin koetuksiin ja yrityksiin.

Mainittu Blanchard on monessa Europan waltakunnassa tehnyt monta kymmentä ilmamatkaa. Hän on myös ylösajattellut ja walmistanut niinkutsutun laskeumasfermin, jolla ilmamatkustajat saawat wahingotta laskeuta

maahan siinä tapauksessa, jos joku onnettomuus, niinkuin tulipalo eli muu, saawuttaisi heitä matkalla ilmassa. Lavein ja pisin kaikista ilmamattoista tapahtui w:na 1837 joulun aikana, jolloin kolme Englantilaisista läksiwät Lontoosta ja purjehtiwat ilman kautta Englannin kanawan yli Belgian maahan ja sieltä toiselle puolelle Rheninjokea, jonka matkan tekivät ei täydessä wuorokaudessa.

Kymmenkunta vuotta takaperin rakennettiin Pariisissa uusi, suuri ja erilaatuinen ilmapallo, johon mahtui 17 henkeä, mutta kun sen piti lähteä matkalle, halkei se ja siihen raukesi se yritys. Sitte yhtyi joukko miehiä rakennuttamaan uuden ilmapallon, jolla tehtäisiin matkoja Lontoonin ja Pariisin wäliä. Se ilmapallo on tässä olewan kuwan muotoinen ja näköinen. Kaasulla täytettyyn palloon on wene köysillä kiinnitetty ja siinä owat matkustajat.

Kadonnut lapsi.

Nyt tahdon teille kertoa kadonneesta lapsesta Amerikassa. Tässä maassa, joka on kaulana Atlantin meren tuolla puolla meidän kotimaastamme, asui onnellinen isä ja äiti lastensa kanssa rakkaassa kodissansa. Muutamana päiwänä katosi heidän joukostansa pienenon, wiiden wuoden wanha tyttö. Kaikki ympäristöllä asuivat naapurit tuliwat lasta etsimään. Isä ja äiti, jotka oliwat jumaliset ihmiset, suriwat sängen sywästi sitä kowaa tapausta että heiltä rakas lapsensa oli kadonnut. Päiwä kului, ilta joutui ja yö tuli. Niillä seuduilla, joista lasta etsittiin, löytyi jultmia metsän petoja, niinkuin susia, karhuja ja pantheria. Joka paikka sitimäisessä metsässä

estettiin, mutta lasta ei löydetty. Vanhemmat itkivät ja rukoilivat katkerassa surusanssa. Waikka pimeä yö tuli, ei lufaan mennyt pois, waan jokainen jäi kadonnutta tyttöä etsimään. Itsekukin hakijoista meni erihäärällensä. Tulihoito oli jokaisen kädessä ja torwella puhallettiin, että lapsi kuulis, jos joskafi näillä tienoilla olis. Reskityön aikana rupesti rankasti satamaan ja monta tiimaa satoi; mutta eiwät hakijat siitä huolineet; huhuilivat, soittivat torwea ja etsiwät lasta. Sukkaan meni heidän työnsä sinä yönä kuitenkin.

Päiwä wakseni ja kaikki rupestiwat taas etsimään. He tietiwät sen hywin kyllä, että elleiwät pientä tyttöä löytäisi, kuolis se pian nälkään. Kaikki toivo oli loppumaisillansa. Puoli peninkulmaa joka haaralle lapsen kodista oli etsitty. Aurinko alkoi jo laskeuta ja toisen päiwän ehtoo lähestyi. Vanhemmat itkivät ja oliwat suruun kuolla, sillä eiwät uskoneet enää milloinkaan saawansa rakastettua lastansa tässä maailmassa nähdä. Ahferaa etsimistä oli jo kestänyt 30 tiimaa.

Yksi hakija oli etsien kulkenut lapsen kodista yli peninkulman matkan. Sitä joutui. Hän käwi tiheää lehdikkoa pienen lammin rantaa myöten. Yhtiäkkiä kuului hänen korwiansa walittawa ääni. Hän seisattui ja kuunteli. Sydäntänsä sykähytti kun kuuli hellästi walittawan, hiljaisen ihmisiäänen. Astui itsemmin ääntä kohti, katsomaan mikä se oli. Seisattui ja kuuli nämät sanat: „Woi, woi, minä toivoisin että äitini olis täällä, minä tarwitsen ruokaa. Minulla on nälkä ja minä wärisen.“ Ja juuri tässä lammin rannalla hän sen kadonneen lapsen löysi. Otti sen heti syliinsä ja kantoi riemulla ja ilolla kotiin; sillä lapsi, joka oli kadonnut, oli löydetty.

Mitäs lapsi kottiin päästyä kertoi? Hän sanoi metsää käwelleensä ja wihdoin efsyneensä. Yön tullessa oli wäsyksissä ja uni waiwasti hänen silmiänsä. Ei jaksanut mennä mihinäkään, lankei polwillensa ja luki äitinsä opettaman iltarukouksen. Nukkui sitte makeaan uneen rannan heinikkoon ja taitwaan enkelit oliwat hänen wartijansa. Aamulla heräsi ja näki suuren, pahan näköisen metsän pedon, joka tuli hänen luoksensa. Silloin rukoili hän että Herrä warjeli hänen kaikista waaroista, ja peto nuoli hänen kaswojansa punasella, pitkällä tiellessänsä, mutta ei tehnyt mitään pahaa. Jumala suojelee pientä lasta.

Näin onnellisesti käwi pienelle, kadonneelle tyttöfelle, waikka wähällä oli efsymämakkallensa kuolla. Niinpä on hengellisessä katjannossa meidän kaikkien laita. Kaikki olemme synneisämme kadonneet. Kaikki olemme waeltaneet isämme huoneesta pois, ja efsyneet Jumalasta. Mutta Jesus Kristus, wapahtajamme, on tullut lunastamaan ja wapahtamaan mikä kadonnut oli. Hän on sotinut ja woittanut wihollisemme, ja tahtoo meitä kottiin kantaa olkapäillensä. Antakaamme ruumiimme ja sielumme Hänen haltuunsa, ja tehfäämme hywää Hänen tähtensä; Hänen tykönsä olemme wakaassa suojassa ajaassa ja tjanakaiffisuudessa.

Paimenpojat.

Mikko ja Heikki oliwat kaksi nuorta ja siivoa poikaa, joiden vanhemmat oliwat naapurit. Heille annettiin joka suwi se toimitus, että paimentaa kumpaisenkin talon karjaa ulkona sydänmaan laitumella, ja tätä työtä toimittiwat he iloisella mielellä. Parin wirstan päässä heidän kodistansa oli kolmas talo, jonka nuorin poika, Hanno, myöskin paimensi vanhempainsa karjaa samalla laitumella kuin hekin. Kevät kun joutui ja suwi tuli, oliwat nämät pojat aina yhdessä sunnuntait ja arkipäiwät kukin vanhempainsa lehmä ja lampaita paimentamassa.

Muutamana aamuna tuliwat Mikko ja Heikki karjoiensa ennen laidunpaikalle kuin Hanno, jota odottiwat, mutta häntä ei kuulunutkaan tulewaksi. Silloin sanoiwat pojat: ”Tottahan Hanno jäljestä päin tulee, paikan hän myös tietää, missä meidät tapaa.” Mikko lisäsi pahoilla mielin: ”Wahinko on kuitenkin kun ei tullut oikeassa ajassa, sillä nyt on sunnuntai ja meidän pitäisi viettää tämä pyhäpäiwä yhdessä niinkuin ennenkin. Minä olen ajatellut että tämä päiwä viettäisiin erinomaisella tavalla.” ”No, milläs tavalla olet ajatellut?” kysyi Heikki. ”Me rakennamme pienen kirkon”, vastasi Mikko. ”Mitenkäs me kirkon voimme rakentaa? Jos kiviäkin löytyisi ja meillä olisi tarpeellisia työ-aseita, niin eihän meillä ole kuitenkaan voimia eikä taitoa kirkon tekoon. Sitä paitsi on nyt sunnuntai ja silloin ei saa työtä tehdä”, arveli Heikki. ”Hywää saapi pyhinäkin tehdä”, vastasi Mikko, ”ja emme kirkkoa rakenna kivistä eikä hirsistä, waan pienistä oksista. Katso tuolla on vanha paimenmaja! siitä teemme kirkon.” Heti paikalla rupesiwat pojat työhön ja sanoiwat keskenänsä: ”Hanno kun tulee, niin hän tosin ihmettelee meidän kirkkoa.” Kohta saiwat sen myös valmiiksi ja laittoiwat oven awonaiselle kowdalle, josta aurinko paistoi sisään ja kaunis, viheriäinen metsä näkyi niin pitkältä kuin silmä kannatti.

Sitte poimiwat pojat kauniita kukkasia kedolta ja tekiwät niistä monen värisiä lettiä, joilla kaunistiwat kirkkonsa oven ja seinät. Pienen alttarin tekiwät peräseinälle turpeista ja peittiwät senkin hohtavilla ruusuilla. Hanno odottiwat nyt waan tulewaksi, että saisivat ruweta jumalanpalvelusta pitämään, mutta Hannoa ei näkynyt eikä hänen karjaansakaan. Kaukaa kylästä kaikui jo kirkonkellot, ja Mikko sanoi silloin: ”Tule, Heikki, tule, nyt on meidänkin aika mennä kirkkoon, koska jo soitetaan!”

Lehmät ja lampaat ajoiwat laksoon lähelle kirkkoansa ja sanoiwat: ”Käykääte ja syökääte tässä siivolla, me menemme kirkkoon!”

Kun sisään astuivat, ottiwat myssyn päästäänsä ja istuivat pienen kirkkonsa kukkapenkille. Juhallinen hiljaisuus vallitsi heidän ympärillensä. Aino-

astansa aamutuulen henki liikutteli puiden ja majan lehtiä ja kirkonkellojen ääni kuului kylästä. Pojat lankesivat polvillensa, panivat kätensä ristiin ja tekivät liikutetuilla sydämillä hartaan rukouksen taivaan kaikkivaltiaalle Herralle, joka kuulee lastensa äänen, nouskoon se Hänelle lehtimajasta eli mistä hyvänsä.

Viimein sanoi Mikko: "Heikki, emmekös osaisi veisata jonkun virren?" "Osaamme kyllä!" vastasi Heikki ja he veisasivat heliällä äänellä virren 358, jonka ulkoa muistivat. Virsi loppui ja nyt päättivät jumalanpalveluksensa sillä tavalla, että riputtelivat kukkia alttarille ubriksi ja kiitollisuuden osoitukseksi taivaan laupiaalle Isälle. Sitte menivät taas karjan luoksi ja näkivät tykönsä tulevan pienen karjalau-man. "Hanno tulee!" huusi Mikko ja Heikki yhtäaikaan ilosella sydämellä. "Menemme hänelle vastaan ja otamme hänen kanssamme, että hänkin saa kirkkomme nähdä!" sanoi Heikki. Niin tekivätkin.

Mutta kun tulivat laksoon, ei Hanno näkynytkään. Hänen isänsä saattoi tällä kertaa karjaa. Ihmetyksellä kysyi Mikko ja Heikki: "Missä Hanno on?" Hän on kipeä ja makaa sairausvuoteella; sentähden paimennan minä nyt karjaa", vastasi ukko. En kuitenkaan uskalla kauvas kotoa mennä, sillä vaimoni on hyvin suruissansa Hannon sairaudesta."

Silloin huusivat pojat: Me paimennamme sinunkin karjas yhtä uskollisesti kuin omiammeki, kunne Hanno tulee terveeksi." Tämän kuultua kiitti Hannon isä poikia ja meni kotiinsa. Mutta Mikko ja Heikki muistivat että Hanno söi mielellänsä mansikoita, josta syystä he poimivat suuren tuobisen mansikoita täyteen ja tekivät sen ympärille kauniin letin punasista ja sinisistä kukista. Iltasella karjain kanssa kotiin tultua, menivät Mikko ja Heikki paikalla kipeätä Hannoa tervehtimään ja antoivat hänelle mansikkatuohisen. Hanno söi halullisesti mansikat ja kiitti Mikkoa ja Heikkiä heidän hyvätahtoisuudestansa ja ystävyystensä häntä kohtaan. Sitte kertoivat he miten metsässä jumalanpalvelusta pitivät ja sanoivat: "Me olemme viettäneet ihanan sunnuntain." Hanno parani kohta ja taas kävivät he kaikki yhdessä paime-nessa, leikiten ja laulaen saloilla ja laksoissa.

Muutamia ulkomaiden eläimiä.

Tiikeri.

Kaukaisissa, lämpimissä maissa löytyy monta kummallista eläintä, joita kuljetetaan meidänkin maahan rahan edestä näytettäväiksi. Semmoisia eläimiä on tiikeri, joka asuu enimmästi etelä-Aasiassa. Se on jaloilta matalampi kuin jalopeura eli leiona, mutta voimalta melkein yhtä väkevä. Julmempi se on kuin jalopeura. Tiikerin kuvan näette tässä.

Itä-intiassa tapahtuu usein että tiikeri karkaa matkustajoiden ja metsämiesten päälle, ottaa saaliiksensa ja juoksee metsään. Monesti tulee se kyliinkin ja ryöstää itsellensä ihmisiä ruuaksi. Ihminen voipi kuitenkin kovalla kurituksella kesyttää tiikerinkin, niin että se on isännällensä kuuliainen ja tottelevainen.

Panteri eli leopard.

Tämä eläin asuu Afrikassa, on pienempi kuin tiikeri, mutta myös hyvin vaarallinen.

Apina.

Apinat ovat varsin kummallisia eläimiä ja niitä löytyy monta eri lajia. Muutamat ovat hännättömiä, käyvät enimmästi kahdella jalalla, ja ovat kuin karvaiset ihmiset. Semmoinen apina sanotaan metsäihmiseksi eli orang-utangiksi. Se on pienen miehen kokoinen ja käy useasti keppi kädessä. Toiset apinat ovat hännällisiä ja käyvät neljällä jalalla; niitä sanotaan markissoiksi. Babianit ovat semmoisia apinoita, joilla kasvot ovat siniset ja punaset. — Apinoilla on sormet etu- ja takajaloissa, niinkuin tästä kuvasta näette. He syövät puiden hedelmiä ja lehtiä. Kaikista eläimistä ovat ne melkeittäin sukkelimmat. Puusta puuhun, oksasta oksaan hyppävät ne sukkelammasti kuin orava. Hännällensä he osaavat riippua ja muutenkin auttaa puissa kulkemistansa. Luonnoltansa ovat apinat viekkaita, varkaisia ja ahneita. Ihmistä he jätkyttävät, mutta eivät ole niin oppivaisia kuin esim. koirat ovat, eivätkä tule milloinkaan uskollisiksi. Naarasapina synnyttää yhden eli pari poikaa, kantaa niitä käsivarsillansa ja hoitaa suurella helleydellä.

Arvoituksia.

Selitys viime n:ron arvoituksiin: 13) Lukko ja avain; 14) Tuohikontilla.

15) Ken koskematta heiniin menee?

16) Kellä silmät niskassa?

Tämän n:ron toimitti

J. P.

Helsingissä.

Suomalaisen Kirjallisuuden-seuran kirjapainosja.

Painoluvan antanut: L. Heimbürger.